

Echa memoriału Polskiego Towarzystwa Leśnego

Po złożeniu przez Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Leśnego Władzom Partyjnym i Rządowym memoriału w sprawie stanu lasów i gospodarstwa leśnego w Polsce, odbyły się wśród leśników liczne zebrania dyskusyjne nad treścią tego dokumentu.

Z 15 oddziałów Polskiego Towarzystwa Leśnego (z Białegostoku, Gdańska, Krakowa, Łodzi, Olsztyna, Opola, Poznania, Przemyśla, Katowic, Szczecina, Szczecinka, Siedlec, Torunia, Wrocławia, Żar) nadesłano materiały z dyskusji.

Z materiałów tych wynika, że na wszystkich zebraniach uznano słuszność wystąpienia Zarządu Głównego PTL; uczestnicy zebrań przeważnie solidaryzują się z tezami memoriału wysuwając życzenia, aby jak najrychlej zostały zrealizowane.

Na niektórych zebraniach (Poznań) wysunięto krytyczne uwagi w stosunku do treści memoriału m.in. w stwierdzeniu, że „nie zawiera fachowej oceny stanu lasów w Polsce“ i że „memoriał winien opierać się na dokumentacji fachowej, winien wykazywać błędy, ich przyczyny i środki osiągnięcia poprawy“ i „Zarząd Główny PTL winien zainicjować prace, które umożliwiłyby opracowanie uzupełnienia memoriału w postaci drugiej jego części przeznaczonej dla instytucji mających spowodować poprawę sytuacji w lasach polskich“. W innych oddziałach stwierdzono poza tym, że „dla nieleśników jest on na ogół mało zrozumiały“ (Kraków), i że w „memoriale jest wiele uogólnień nie dających jasnego obrazu istniejącego stanu gospodarstwa leśnego“ (Opole).

Na zebraniu w Olsztynie zwrócono uwagę na opóźnienie wystąpienia Towarzystwa w obronie naszych lasów. Stwierdzono tam między innymi również, że „trybuna twórczej myśli polskich leśników „Sylwan“ milczała zbyt długo“.

W czasie dyskusji na zebraniach przytaczano wiele przykładów niewłaściwego gospodarowania w lasach. W licznych wystąpieniach określano stan lasów i gospodarstwa leśnego jako katastrofalny. „Problem katastrofalnego stanu naszych lasów, konieczność przedsięwzięcia kroków mających na celu szybkie zabezpieczenie lasów przed dalszą dewastacją, stałego zwiększania powierzchni lasów i ich produktywności oraz właściwej gospodarki lasami i drewnem wyszedł daleko poza ramy zainteresowań samych leśników oraz resortu leśnictwa“ stwierdzają leśnicy z oddziału gdańskiego.

W odniesieniu do obecnego stanu naszego gospodarstwa leśnego jedno ze stwierdzeń brzmi: „Bezplanowa gospodarka powoduje dewastację lasu“ (Opole).

Omawiając istniejący stan naszych lasów na zebraniach wskazywano przede wszystkim na nadmierny, „rozrzutny“ i „dewastacyjny“ charakter użytkowania lasu.

Nawet w lasach województwa warszawskiego, odznaczającego się wyjątkowo niską lesistością (około 17⁰/o) „...w ostatnich latach planu 6-letniego wyręby przekraczały rozmiary ustalone w założeniach planu 6-letniego. Przekroczenie to wyniosło około 27⁰/o“. Leśnicy oddziału PTL w Siedlcach w sprawozdaniu nadesłanym stwierdzają przy tym, że dopiero w 1956 r. użytkowanie lasu w województwie warszawskim „odbywa się w granicach ustalonych etatów w planach urządzenia gospodarstwa leśnego“.

Stwierdzając nadmierne użytkowanie lasów wskazywano w dyskusjach na marnotrawstwo drewna, wynikające między innymi z powodu zbyt długiego pozostawiania znacznych ilości pozyskanego drewna w lesie i nie wywożenia go we właściwym czasie.

Na zebraniach oddziałów Towarzystwa charakteryzowano zaniedbania w pracach hodowlanych (złe wykonywanie odnowienia lasu, nie pielęgnowanie upraw, zaniedbania w czyszczeniach młodników, co wpływa na ich „stan opłakany“), poza tym wskazywano na zły stan sanitarny lasów i zmniejszanie się ich produktywności.

W materiałach nadesłanych ze Szczecinka między innymi stwierdzono: „Szczególną okolicznością w pracy leśników terenowych w obecnych warunkach jest poświęcanie przeważającej części czasu roboczego na prace związane z użytkowaniem lasu i transportem drewna. Wysiłki zarządów rejonów, a tym samym nadleśnictw skierowane są głównie na te właśnie prace. W tym stanie rzeczy w zaniedbaniu pozostają uprawy, przy czym znaczny odsetek ich przepada oraz ochrona lasu, a w minimalnym zaledwie stopniu wykonywane są zabiegi hodowlano-pielęgnacyjne. Melioracje w stosunku do potrzeb prowadzone są w minimalnym zakresie i ograniczają się prawie wyłącznie do odwadniania. W konsekwencji prowadzi to do obniżania przyrostu masy drzewnej i narażania lasów na klęski żywiołowe“.

„Plądrownicza gospodarka prowadzona wskutek dodatkowych narzutów na sortymenty spowodowała w niektórych nadleśnictwach katastrofalne szkody z powodu powstałych wywrotów i wiatrołomów“ (Szczecinek).

Wiele uwagi w dyskusjach poświęcono sprawom wadliwej organizacji zarządu w naszym gospodarstwie leśnym oraz sprawie przygotowania i warunków pracy kadr w tym gospodarstwie. Prawie jednomyślna jest opinia leśników o szkodliwości wprowadzenia w 1950 r. zbędnego ogniwa zarządu zwanego „rejonem lasów państwowych“.

Ustosunkowując się do sugestii wyrażonej w memoriale, że obsada stanowisk w naszym zawodzie powinna być uzależniona od odpowiedniego przygotowania teoretycznego i praktycznego leśnicy olsztyńscy piszą: „Z zadowoleniem wszyscy obecni stwierdzili, że memoriał w tym miejscu dotknął istoty zagadnienia naprawy błędów. Tylko przez usunięcie z pracy w leśnictwie zespołu niefachowców, ludzi przygodnych i najczęściej z wielką szkodą dla lasów zatrudnionych w leśnictwie — może

nastąpić zwrot w gospodarce leśnej. Dotyczy to wszystkich szczebli hierarchii administracji lasów państwowych“.

Innymi słowy wyrażono tę samą myśl na zebraniu w Opolu: „Na fotelach niech zasiądą ludzie z głowami. Od ministra do robotnika musimy mieć fachowców“.

O aktualnej polityce kadrowej w gospodarstwie leśnym piszą leśnicy z oddziału w Białymstoku: „Pomimo licznych zapowiedzi zmiany dotychczasowej polityki kadr i obsadzania stanowisk właściwymi fachowcami nie widać na tym odcinku zasadniczych zmian. Przykładowo biorąc, w obecnej sytuacji, gdy absolwentom szkół wyższych i średnich grozi już bezrobocie, stanowiska leśniczych, adiunktów i nadleśniczych obsadza się masowo niefachowcami — ludźmi zwalnianymi z wojska i innych instytucji“.

Wszystkie prawie oddziały po dyskusjach na zebraniach wysunęły wiele wniosków, zmierzających do poprawienia istniejącego stanu w gospodarstwie leśnym, a w szczególności:

I. W zakresie polityki kadrowej:

- domagać się kategorycznie zmian na niewłaściwie obsadzonych stanowiskach kierowniczych, na wszystkich szczeblach administracji leśnej;
- stworzyć warunki umożliwiające powrót do pracy w resorcie leśnictwa leśnikom o wysokich kwalifikacjach teoretycznych i praktycznych, którzy pracują w dziedzinach nie mających nic wspólnego z ich przygotowaniem zawodowym;
- kierownicze stanowiska w komórkach kadrowych na wszystkich szczeblach zarządu obsadzić doświadczonymi leśnikami, znającymi specyfikę zagadnień gospodarstwa leśnego, odznaczającymi się wysokim poziomem etycznym; usunąć kadrowców, którzy dopuścili się dyskryminacji fachowców wyrządzając im krzywdę moralną i materialną;
- kierownictwo Zarządu Szkolenia Zawodowego w Ministerstwie Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego powinni sprawować specjaliści o dużym stażu pracy terenowej, wysokich kwalifikacjach teoretycznych i doświadczeniu pedagogicznym;
- w technicznych stanowiskach wykładowców obsadzić leśnikami o odpowiednim przygotowaniu teoretycznym i co najmniej czteroletnim stażu pracy terenowej;
- skierować do pracy terenowej młodych absolwentów, zajmujących bez stażu w lesie stanowiska kierownicze lub administracyjne w Ministerstwie Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego, w zarządach lasów państwowych i rejonach lasów państwowych;
- w celu podniesienia poziomu kadr wprowadzić obowiązkową służbę przygotowawczą dla leśników w nadleśnictwach, po ukończeniu której obowiązywałoby zdanie egzaminu, a w szczególności wprowadzić:
  - a) dwuletnie praktyki dla absolwentów wyższych uczelni,
  - b) przedszkolne płatne praktyki dla uczniów techników leśnych;
- ustalić terminy zdobycia kwalifikacji przez osoby zatrudnione w gospodarstwie leśnym i nie posiadające przygotowania zawodowego;
- usunąć tytuły inżyniera lub technika z tabeli stanowisk (np. główny inżynier, starszy inżynier BHP, inżynier wynalazczości itp.);

- rozwiązać straż leśną, a zwolnione etaty przeznaczyć na zwiększenie ilości zatrudnionych w gospodarstwie leśnym gajowych;
- stworzyć terenowym pracownikom leśnym odpowiednie warunki do życia i pracy przez poprawę warunków materialnych, budowę nowych osad robotniczych i administracyjnych oraz zapewnienie możliwości elektryfikacji i połączeń telefonicznych osad administracyjnych; poprawić stan zaopatrzenia w środki lokomocji;
- rozszerzyć kontakty z zagranicą w celu wymiany doświadczeń.

II. W zakresie zagospodarowania łącznie z użytkowaniem lasu:

- wprowadzić obowiązkowe przestrzeganie ustawy z 1949 r. o państwowym gospodarstwie leśnym;
- przeprowadzić inwentaryzację ustalającą faktyczny stan w lesie (zapas drzewny, halizny, powierzchnie nie zalesione, nieudane uprawy, nieużytki itd.);
- podnieść jakość opracowania planów urządzenia gospodarstwa leśnego, przestrzegać realizacji określonych w nich zadań gospodarczych;
- dążyć do zwiększenia lesistości kraju;
- zagadnienia hodowli lasu postawić na pierwszym miejscu, a nie „jako zło konieczne“, jak najrychlej zalesić powierzchnie leśne nie odnowione; za prace hodowlane opłacać robotników dniówkowo;
- spowodować zalesianie na koszt państwa wszelkich nieużytków, wydm piaszczystych i innych słabych gruntów, w tym również nie będących własnością państwa;
- energiczniej realizować zadrzewienia;
- zapewnić taką pomoc w zagospodarowaniu lasów niepaństwowych, aby chłopi do administracji leśnej mieli zaufanie, a z drugiej strony aby pracownicy administracyjni byli w stanie wykonywać nałożone na nich zadania w zakresie hodowli, ochrony i użytkowania lasu;
- przy określaniu rozmiaru użytkowania nie przekraczać etatów ustalonych w planach urządzenia gospodarstwa leśnego; za wyreby niezgodne z planem wprowadzać sankcje karne w stosunku do winnych bez względu na stanowisko;
- roczne plany pozyskania wg sortymentów oprzeć w całym państwowym gospodarstwie leśnym na szacunkach brakarskich nadleśnictw;
- nie zmieniać w ciągu roku ustalonych planów w dziedzinie zarówno użytkowania jak i odnowienia lasu;
- zapewnić zwiększenie środków na prace melioracyjno-leśne i zabezpieczyć ich wykonanie;
- zwiększyć import koniecznego i najbardziej nowoczesnego sprzętu odpowiedniego w naszych warunkach do prowadzenia gospodarstwa leśnego;
- uregulować sprawy wypasów w lasach w sposób nie kolidujący z racjonalnym gospodarstwem leśnym;
- zobowiązać Instytut Badawczy Leśnictwa do ściślejszego powiązania prac badawczych z potrzebami terenu i udzielania w większym niż dotychczas stopniu pomocy w rozwiązywaniu wysuwanych problemów przez personel terenowy;
- nie dopuszczać do dewastacji krajobrazu, przede wszystkim w okęgach przemysłowych szczególnie pod tym względem narażonych.

III. Wiele szczegółowych wniosków wysunięto w zakresie zmian w organizacji produkcji, finansowania i zarządzania gospodarstwem leśnym. Wnioski te m. in. zmierzają do:

- uznania nadleśnictwa za podstawową jednostkę organizacyjną w gospodarstwie leśnym;
- zlikwidowania rejonów lasów państwowych;
- zmniejszenia ilości pracowników w instytucjach centralnych;
- uproszczenia planowania, sprawozdawczości, dokumentacji rachunkowej, pieniężnej i materiałowej;

Ponadto w wysuniętych wnioskach zalecono m.in.:

- opracowanie i przedstawienie Rządowi projektu pełnego wykorzystania odpadów drzewnych i drobnicy leśnej jako surowca technologicznego;
- ograniczenie zużycia drewna przez stosowanie materiałów zastępczych;
- zapewnienie lepszego zaopatrzenia ludności wiejskiej w drewno;
- wstrzymanie eksportu materiałów drzewnych a zwiększenie wywozu z kraju wyrobów gotowych;
- ze względu na znaczenie lasów dla obronności kraju — zainteresowanie treścią zagadnień poruszonych w memoriale Ministra Obrony Narodowej, a ze względu na rolę lasów w rozwoju rolnictwa — przedłożenie memoriału również Ministrowi Rolnictwa.

Poza wymienionymi wnioskami w czasie dyskusji w poszczególnych oddziałach Towarzystwa wysunięto wiele innych szczegółowych wniosków.

Jak wynika z nadesłanych materiałów wyróżniają się w tym względzie szczególnie oddziały w Opolu, Szczecinku, Siedlcach i Krakowie.

Z dyskusji terenowej nad treścią memoriału wynika, że:

- 1) leśnicy zasadniczo solidaryzują się z jego treścią;
- 2) wysunięte na tle przeprowadzonej dyskusji wnioski wyżej przytoczone i inne, nie wymienione w niniejszym opracowaniu, pogłębiły i bardziej udokumentowały treść memoriału;
- 3) wszystkie te materiały powinny być wykorzystane w dalszej działalności Polskiego Towarzystwa Leśnego, zmierzającej do poprawienia sytuacji w naszym gospodarstwie leśnym.

Praca wpłynęła do Komitetu Redakcyjnego 21 marca 1957 r.